

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje
osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine

Put zapošljavanja osoba s invaliditetom uz podršku Fonda

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje
osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine

Put zapošljavanja osoba s invaliditetom uz podršku Fonda

Izdavač

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i
zapošljavanje osoba sa invaliditetom

Radna grupa za izradu publikacije

Sabina Čano , Risto Nišić

Lektura

Irena Pejić

Dizajn i štampa

T&T concept d.o.o. Sarajevo

Tiraž

500 kom.

Datum izdavanja

Novembar, 2013. godina

Sadržaj:

1. Uvod	3
2. <i>Fond podržava profesionalnu rehabilitaciju, radno osposobljavanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom pod općim i posebnim uvjetima</i>	5
2.1 Zapošljavanje pod općim uvjetima	5
2.2 Zapošljavanje pod posebnim uvjetima	5
2.3 Privredno društvo za zapošljavanje osoba s invaliditetom	7
2.4 Zaštitna radionica	7
2.5 Samozapošljavanje i zapošljavanje u samostalnoj djelatnosti	7
2.6 Radni centar	7
3. <i>Financijski poticaji koje dodjeljuje Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom FBiH</i>	9
3.1 Novčane naknade za uplaćene poreze i doprinose	9
3.2 Novčani stimulans	9
3.3 Financiranje programa/projekata	11
4. <i>Put do privrednog društva, obrta, zaštitne radionice i radnog centra, savjeti i smjernice</i>	13
4.1 Osnivanje i registracija privrednog društva	13
4.2 Registriranje samostalne djelatnosti - obrta	13
4.3 Sticanje uvjeta za status zaštitne radionice	13
4.4 Sticanje uvjeta za status radnog centra	13
5. <i>Privredno društvo/zaštitna radionica/obrt - prednosti/nedostaci</i>	14

1. Uvod

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom (Fond) je ključna institucija u provođenju politike razvitka i unaprjeđivanja profesionalne rehabilitacije, poboljšanja pristupa zapošljavanju u cilju postizanja pune zaposlenosti osoba s invaliditetom na području FBiH.

Fond je pokrenut na osnovu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom 2010. godine od strane Parlamenta FBiH kao javna ustanova u oblasti socijalne zaštite.

Osnovna uloga Fonda je provođenje politike razvoja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, komunikacija i koordinacija s vladinim i nevladinim interesnim grupama u cilju iznalaženja sistemskih rješenja, kreiranje i realizacija programa i projekata profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom te osiguranje sredstava.

Pri tome Fond inzistira da svi subjekti, odnosno institucije, obavljaju svoje zadatke u skladno Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom, kako bi se obezbijedilo identificiranje stvarnih potreba i izvršila realna procjena mogućnosti, te postigla što je moguće veća efikasnost u ovim oblastima.

U okviru provođenja politike razvitka i unaprjeđivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom Fond obavlja i sljedeće aktivnosti:

- stručnu podršku projektima profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom;
- isplata novčanih nadoknada i stimulansa;
- financiranje i sufinansiranje programa i projekata;
- nadzor nad ostvarivanjem prava i namjenskim utroškom sredstava;
- stručna podrška korisnicima Fonda.

2. Fond podržava profesionalnu rehabilitaciju, radno osposobljavanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom pod općim i posebnim uvjetima

PROFESIONALNA REHABILITACIJA, osposobljavanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom od posebnog je javnog interesa i spada u oblast socijalne skrbi. Profesionalnu rehabilitaciju organizira i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, srednja škola, privredno društvo za zapošljavanje osoba s invaliditetom ili druga pravna osoba koja ispunjava uvjete za osposobljavanje sukladno ovom zakonu.

Sredstva za rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom osiguravaju pravne i druge osobe kod kojih je osoba s invaliditetom bila u radnom odnosu na dan utvrđivanja invalidnosti, odnosno preostale radne sposobnosti.

Za osobe koje na dan utvrđivanja invalidnosti, odnosno preostale radne sposobnosti nisu bile u radnom odnosu, sredstva za rehabilitaciju i zapošljavanje osiguravaju se iz sredstava: Fonda, Federalnoga zavoda za zapošljavanje, Federalnoga zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje, kantonalne službe za zapošljavanje, udruge poslodavaca, proračuna općine, proračuna grada, proračuna Kantona, proračuna Federacije.

2.1 Zapošljavanje pod općim uvjetima

Pod općim uvjetima zapošljavaju se osobe s invaliditetom na otvorenom tržištu rada, u državnim organima, organima pravosuđa, organima lokalne uprave, javnim službama, ustanovama, fondovima, javnim poduzećima, privrednim društvima i drugim pravnim licima koja nisu osnovana za zapošljavanje osoba s invaliditetom. Prilikom zapošljavanja osoba s invaliditetom navedeni subjekti dužni su te osobe zapošljavati srazmjerno ukupnom broju zaposlenih u tom subjektu i to najmanje jednu osobu s invaliditetom na svakih 16 zaposlenih, te ukoliko imaju dovoljan broj zaposlenih osoba s invaliditetom nisu dužni plaćati poseban doprinos propisan Zakonom. Prednost pri zapošljavanju u okviru javnog sektora imaju osobe s invaliditetom ako, pored općih, ispunjavaju i posebne uvjete za radno mjesto. Pravo na zapošljavanje pod općim uvjetima imaju sve osobe s invaliditetom bez obzira na vrstu i stepen invaliditeta.

Zapošljavanje pod općim uvjetima prioriteteno podržava Fond kroz utvrđivanje prioriteta za dodjelu novčanih stimulansa.

2.2 Zapošljavanje pod posebnim uvjetima

Pod posebnim uvjetima zapošljavaju se osobe s invaliditetom u ustanovama ili privrednim društvima koja su osnovana radi zapošljavanja osoba s invaliditetom. Pod zapošljavanjem pod posebnim uvjetima smatra se i zapošljavanje u organizacijama osoba s invaliditetom (udruženja, savezi i dr.) i samozapošljavanje (pokretanje obrta, obavljanje samostalne djelatnosti i obavljanje poljoprivredne djelatnosti kao jedinog i glavnog zanimanja).

Pod posebnim uvjetima mogu se zapošljavati osobe s invaliditetom s najmanje 60% invaliditeta, osobe s najmanje 70% tjelesnog oštećenja, ukoliko to oštećenje ima za posljedicu smanjenje radne sposobnosti i osobe s lakim i umjerenim intelektualnim teškoćama.

2.3 Privredno društvo za zapošljavanje osoba s invaliditetom

Privredno društvo za zapošljavanje osoba s invaliditetom (PD) je privredno društvo u kojem je od ukupnog broja zaposlenih najmanje 40% osoba s invaliditetom koje imaju pravo zapošljavanja pod posebnim uvjetima, s tim da mora imati uposleno najmanje tri takve osobe s invaliditetom. Privredno društvo se osniva sukladno Zakonu o privrednim društvima u FBiH ali mora ispuniti i dodatne uvjete sukladno odredbama Zakona.

2.5 Samozapošljavanje i zapošljavanje u samostalnoj djelatnosti

Zapošljavanjem pod posebnim uvjetima osoba s invaliditetom smatra se i samozapošljavanje i zapošljavanje i rad u samostalnoj djelatnosti vlastitim sredstvima ili sredstvima članova porodice osobe s invaliditetom. Samostalnom djelatnošću smatra se ona djetnost koja se obavlja sukladno Zakonu o obrtu i srodnim djelatnostima u FBiH isključivo kao osnovno i jedino zanimanje.

Nosilac obrta bez obzira da li je osoba s invaliditetom ili ne ukoliko zapošljava osobu s invaliditetom koja je u sljedećoj rodbinskoj vezi: roditelj, bračni drug ili dijete ima pravo nadoknade plaćenih poreza i dopinosa za tu osobu, jer se takvo zapošljavanje smatra zapošljavanjem pod posebnim uvjetima.

Navedena prava pripadaju osobama s invaliditetom koja se zapošljavaju pod posebnim uvjetima.

2.4 Zaštitna radionica

Status zaštitne radionice ostvaruje privredno društvo za zapošljavanje osoba s invaliditetom ako u odnosu na ukupan broj zaposlenih zapošljava 40% osoba s najmanje 70% i više invaliditeta, a najmanje šest osoba s takvim invaliditetom i 20% osoba sa 100%, invaliditeta a najmanje tri osobe s takvim invaliditetom, koje sukladno Zakonu ostvaruju pravo na pomoć i njegu od drugog lica.

2.6 Radni centar

Radni centar je javna ustanova. Ukoliko osoba s invaliditetom nije u mogućnosti uslijed promijenjenog radnog učinka zaposliti se pod općim uvjetima ili u privrednim društvima za zapošljavanje osoba s invaliditetom ili u zaštitnim radionicama može se angažirati u Radnom centru.

Osoba s invaliditetom, koja se može uputiti na rad u Radni centar, smatra se osobom koja ne postiže radni učinak veći od 50% primjeren njegovoj dobi, stručnoj spremi i uvjetima rada. Radni centar osniva se radi radno - terapijskih aktivnosti u okviru rehabilitacije i rehabilitacije osoba s invaliditetom. Radni centar mora imati na radu najmanje 80% osoba s invaliditetom u odnosu na broj zaposlenih (što uključuje korisnike usluga + zaposlene osobe s invaliditetom). Osoba s invaliditetom u radnom centru ima položaj korisnika usluga.

3. Financijski poticaji koje dodjeljuje Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom FBiH

3.1 Novčane naknade za uplaćene poreze i doprinose

Privredna društva za zapošljavanje osoba s invaliditetom, organizacije osoba s invaliditetom koje zapošljavaju osobe s invaliditetom i osobe s invaliditetom koje obavljaju samostalnu djelatnost imaju pravo na novčanu nadoknadu od Fonda za zaposlene osobe s invaliditetom koje zapošljavaju pod posebnim uvjetima na osnovu:

- plaćenog doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje;
- plaćenog doprinosa za zdravstveno osiguranje;
- plaćenog doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti;
- poreza na dohodak.

Pravo se ostvaruje za plaćene poreze i doprinose u Federaciji BiH.

Nosilac obrta, bez obzira da li je osoba s invaliditetom ili ne, ukoliko zapošljava osobu s invaliditetom koja je u sljedećoj rodbinskoj vezi: roditelj, bračni drug ili dijete ima pravo nadoknade plaćenih poreza i dopinosa za tu osobu jer se takvo zapošljavanje smatra zapošljavanjem pod posebnim uvjetima.

Zaštitna radionica ima pravo na navedene nadoknade za sve zaposlenike i pravo na subvenciju neto plaće zaposlenih osoba s invaliditetom koje zapošljava pod posebnim uvjetima u visini 30% od prosječne neto plaće u Federaciji.

Zahtjev za isplatu novčane nadoknade podnosi se Fondu na obrascu ZNN 1, koji se može preuzeti na web stranici Fonda - www.fprzoi.ba ili neposredno u poslovnim prostorijama Fonda. Raspodjela sredstava za isplatu novčane nadoknade i subvencije, vrši se kontinuirano na zahtjev korisnika prava kao izravna

zakonska obaveza Fonda u skladu sa članovima 51., 52. i 53. Zakona. Uz zahtjev se prilaže obračun novčane nadoknade s podacima o osobama s invaliditetom i dokazima o uplaćenim porezima i doprinosima na plaću za te osobe i ostale uposlenike, primjerci obračuna plaće za osobe s invaliditetom, a za osobu s invaliditetom koja se prvi put zapošljava i dokazi o zapošljavanju i invaliditetu i drugi dokumenti propisani aktima Fonda. Pravo na nadoknadu za plaćene poreze i doprinose te pravo na subvenciju neto plaće pripada korisnicima bez obzira da li uporedo koriste i neko drugo pravo u skladu sa Zakonom.

3.2 Novčani stimulansi

Sukladno sa članom 48., 54. i 56. Zakona, novčani stimulansi su jednokratna nepovratna novčana davanja koja se uređuju ugovorom zaključenim između Fonda i poslodavca koji zapošljava osobu s invaliditetom, odnosno osobe koja se samozapošljava (nosilac osiguranja zapošljavanja).

Pravo na dodjelu novčanog stimulansa sukladno Zakonu i općim aktom Fonda pripada svim registrovanim subjektima u FBiH koji kao poslodavci prihvate da zaposle jednu ili više osoba s invaliditetom čiji stepen invaliditeta je 60% i više i osobu sa lakom i umjerenom mentalnom retardacijom (intelektualnim teškoćama) na period od najmanje 12 mjeseci, a koje su nezaposlene najmanje 30 dana prije podnošenja zahtjeva za dodjelu novčanog stimulansa.

Pravo na novčani stimulans mogu ostvariti osobe s invaliditetom čiji stepen invaliditeta je 60% i više, kao i osobe s lakom i umjerenom mentalnom retardacijom (intelektualnim teškoćama) koje se samozapošljavaju kroz određeni oblik obavljanja samostalne djelatnosti, uključujući i poljoprivrednu djelatnost kao jedino i glavno zanimanje.

Sredstava novčanog stimulansa mogu se koristiti za: jednokratna materijalna davanja, sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uvjeta rada, kreditna sredstva po povoljnijim uvjetima namijenjena kupovini strojeva, opreme, alata, pribora potrebnog za zapošljavanje osoba s invaliditetom, poslovnog prostora i sredstva naknade razlike zbog smanjenog radnog učinka ili za sufinansiranje dijela plaće asistenta (pomagača u radu) osoba s invaliditetom tijekom rada, **odnosno sufinansiranje dijela plaće osobe s invaliditetom koja se zapošljava.**

Pravno i drugo lice koje zapošljava osobu s invaliditetom (poslodavac) i osoba s invaliditetom koja se samozapošljava kroz obavljanje samostalne djelatnosti podnose zahtjev Fondu za dodjelu novčanog stimulansa na odgovarajućem aplikacionom obrascu nakon objavljivanja Javnog poziva.

Prednost prilikom izbora za dodjelu novčanog stimulansa imaju poslodavci koji zapošljavaju osobu s invaliditetom na neodređeno vrijeme, odnosno na period veći od 12 mjeseci, poslodavci koji će zaposliti teže zapošljivu osobu obzirom na stepen i vrstu invaliditeta, te poslodavci koji zapošljavaju osobe s invaliditetom pod općim uvjetima u smislu odredbi Zakona, pod uvjetom da se utvrdi ekonomska održivost zapošljavanja, odnosno samozapošljavanja i da ispunjavaju i ostale kriterije javnog poziva.

Subjekti koji zapošljavaju osobe s invaliditetom pod općim uvjetima pored novčanog stimulansa, između ostalog imaju i dodatnu korisnost u vidu finansijske uštede, jer zapošljavanjem osobe s invaliditetom se oslobađaju obaveze plaćanja posebnog doprinosa u Fond za tu osobu koju su zaposlili.

Takođe, subjekti koji zapošljavaju osobe s invaliditetom pod posebnim uvjetima pored novčanog stimulansa osiguravaju, između ostalog, i nadoknadu za plaćene poreze i doprinose na plaću osobe koju su zaposlili kao dodatnu korisnost.

3.3 Financiranje programa/projekata

Sredstva Fonda raspoređena za financiranje i sufinansiranje programa i projekata raspodjeljuju se korisnicima putem javnih poziva. Javni poziv objavljuje se u 2 dnevna lista koja izlaze na području Federacije BiH i na web stranici Fonda, a sukladno godišnjem planou rada Fonda. Javnim pozivima se definiraju subjekti koji imaju pravo sudjelovanja.

Fond finansijski podržava 3 osnovne grupe programa/projekata, a prema oblasti na koju se odnose i shodno projektnim aktivnostima i potrebama korisnika:

1. Programi projekti za održivost zaposlenosti osoba s invaliditetom, uključujući i zaposlenost osoba koje obavljaju neki oblik samostalne djelatnosti
2. Programi/projekti razvoja privrednih društava za zapošljavanje osoba s invaliditetom, što podrazumijeva i novo zapošljavanje;
3. Programi/projekti profesionalne rehabilitacije nezaposlenih osoba s invaliditetom u cilju povećanja njihove konkurentnosti na tržištu rada.

4. Put do privrednog društva, obrta, zaštitne radionice i radnog centra

Savjeti i smjernice

4.1 Osnivanje i registracija privrednog društva

Koraci:

- Osnivački akt – Notar;
- Podnijeti zahtjev Sudu;
- Izraditi pečat;
- Registrirati se u Statistici;
- Otvoriti transakcijski račun;
- Prijaviti se na osiguranje u Poreznu Upravu;
- Ispuniti ostale uvjete za početak rada privrednog društva sukladno odredbama Zakona.

4.3 Sticanje uvjeta za status zaštitne radionice

Pored svih gore navedenih uvjeta vezanih za privredno društvo, zaštitna radionica u odnosu na ukupan broj uposlenika mora uposliti 40% osoba s najmanje 70% i više invaliditeta, a najmanje šest osoba s takvim invaliditetom, i 20% osoba s 100% invaliditetom, a najmanje tri osobe s takvim invaliditetom.

Zaštitna radionica se može osnovati kao zasebna obračunska jedinica unutar privrednog društva za zapošljavanje osoba s invaliditetom. Više privrednih društava za zapošljavanje osoba s invaliditetom može zajednički osnovati zaštitnu radionicu.

4.2 Registriranje samostalne djelatnosti - obrta

Koraci:

1. Podnijeti zahtjev u Općini;
2. Izraditi pečat;
3. Registrirati se u Statistici;
4. Otvoriti transakcijski račun;
5. Prijaviti se na osiguranje u Poreznu Upravu.

4.4 Sticanje uvjeta za status radnog centra

Radni centar je javna ustanova registrirana sukladno Zakonu o ustanovama. Radni centar može se osnovati kao posebna organizacijska jedinica zaštitne radionice. Radni centar mora imati na radu najmanje 80% osoba s invaliditetom u odnosu na broj zaposlenih (što uključuje korisnike usluga + zaposlene osobe s invaliditetom). Radni centar mora za svoj rad ispunjavati uvjete u pogledu prostora, opreme i stručne spreme uposlenika. Bliže uvjete za rad radnoga centra propisuje ministar.

5. Privredno društvo/zaštitna radionica/obrt - prednosti/nedostaci

PRIVREDNO DRUŠTVO

Prednosti

- Mogućnost registriranja različitih djelatnosti;
- Odgovornost do visine uloženih sredstava;
- Nadoknada poreza i doprinosa.

Nedostaci

- Komplikovanija registracija i zatvaranje;
- Viši troškovi registracije;
- Neophodan je poslovni prostor, knjigovođa i sl.;
- Za sticanje statusa privrednog društva za zapošljavanje osoba s invaliditetom treba najmanje tri zaposlene osobe s invaliditetom koje imaju pravo zapošljavanja pod posebnim uvjetima.

ZAŠTITNA

Prednosti

- Ukoliko je već osnovano privredno društvo potrebno je samo ispuniti uvjete za sticanje statusa zaštitne radionice bez dodatnih registracija;
- Nadoknada plaćenih poreza i doprinosa za sve zaposlene osobe u zaštitnoj radionici uključujući i osobe bez invaliditeta;
- Pravo na subvenciju 30% od prosječne neto plaće u FBiH za zaposlene osobe s invaliditetom pod posebnim uvjetima;
- Zaštitna radionica se može osnovati kao zasebna obračunska jedinica u koju ne moraju ući svi zaposlenici privrednog društva;
- Zaštitnu radionicu mogu zajedno osnovati dva ili više privrednih društava u cilju lakšeg sticanja statusa zaštitne radionice;
- Zaštitna radionica može osnovati kao posebnu organizacionu jedinicu radni centar.

RADIONICA

Nedostaci

- *Relativno je teže ispuniti uvjete za sticanje statusa zaštitne radionice;*
- *Veća investiciona ulaganja;*
- *Veća vjerovatnoća za prilagođavanjem radnog prostora potrebama zaposlenika s obzirom na veći procenat invaliditeta zaposlenih osoba;*
- *Manja produktivnost / veća cijena proizvoda;*
- *Postoji velika mogućnost za manju produktivnost s obzirom na veći procenat invaliditeta zaposlenih osoba.*

OBRT

Prednosti

- *Jednostavna registracija;*
- *Niski troškovi registracije;*
- *Mogu se samostalno voditi poslovne knjige;*
- *Ostvaruje se pravo na zapošljavanje pod posebnim uvjetima i nadoknada poreza i doprinosa iako je nosilac obrta jedina zaposlena osoba;*
- *Ukoliko se zapošljava osoba s invaliditetom u rodbinskoj vezi: roditelj, bračni drug ili dijete za njih se ostavljuje pravo nadoknade poreza i doprinosa.*

Nedostaci

- *Nije lako proširivati biznis na ostale djelatnosti;*
- *Odgovornost cjelokupnom imovinom;*
- *Ukoliko se zapošljava osoba s invaliditetom koja nije u rodbinskoj vezi (roditelj, bračni drug ili dijete) ne ostvaruje se pravo nadoknade poreza i doprinosa za iste.*

Promotivni materijal «Put do zapošljavanja osoba s invaliditetom uz podršku Fonda» je osmišljen kako bi odgovorio na najčešće postavljena pitanja od strane korisnika Fonda.

Promotivni materijal sadrži samo okvirne informacije. Više detalja možete pronaći u Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom te drugim dokumentima kao što su pravilnici koji se nalaze na web stranici Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom www.fond.ba.

A za detaljnija pojašnjenja na raspolaganju Vam stoji stručno osoblje Fonda.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje
osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine

Kontakt podaci:

Tel: + 387 33 717 740

Fax: + 387 33 717 821

Adresa: Vilsonovo šetalište 10, 71 000 Sarajevo

E-mail: info@fond.ba

Web: www.fond.ba